

Från många till en – sammanslagningar av myndigheter

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har den 14 oktober 2010 beslutat att bereda bl.a. justitieutskottet tillfälle att yttra sig över Riksrevisionens styrelses framställning om sammanslagningar av myndigheter, 2009/10:RRS30.

Justitieutskottet yttrar sig över framställningen i de delar som rör Åklagarmyndigheten.

Utskottets överväganden

Framställningen

I framställningen föreslår Riksrevisionens styrelse att riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med en redovisning av i vilken utsträckning en ökad enhetlighet i rättstillämpningen har uppnåtts genom sammanslagningarna av Skatteverket, Åklagarmyndigheten och Försäkringskassan.

Riksrevisionens styrelse anför att granskningen visar att omorganisationerna på flera punkter inneburit att möjligheterna att styra myndigheterna har förbättrats. Exempelvis har antalet vägledningar och riktlinjer för rättstillämpning och ärendehantering ökat väsentligt vid de tre myndigheterna. Det har också inrättats centrala enheter med ett särskilt ansvar för rättstillämpningen. Det framkommer dock också i granskningen att handläggarna har haft svårt att tillgodogöra sig den ökade mängden styrningssignaler, p.g.a. tidsbrist och svårigheter att hitta relevanta dokument. Det framkommer också att huvudkontorens sätt att styra ärendehanteringsprocessen och rättstillämpningen har lett till minskade tillfällen till regions- och kontorsvisa erfarenhetsutbyten för personalen.

Enligt styrelsen indikerar granskningen dock samtidigt att trots de förändringar som genomförts har målet om en ökad enhetlighet i rättstillämpningen i myndigheternas verksamhet inte uppnåtts. När det gäller de ärendeslag som Riksrevisionen har granskat spelar det således fortfarande roll var i landet den enskilde bor eller av vem ett ärende avgörs.

Riksrevisionens styrelse anser att det är viktigt att få klarhet i hur rättstillämpningen har utvecklats efter att omorganisationerna vid de tre myndigheterna genomförts. Om en sådan kartläggning visar att utvecklingen är densamma för andra ärendeslag än de som Riksrevisionen undersökt, bör frågan om lämpliga styrformer för myndigheterna övervägas. Sammanslagningar till en enda myndighet förefaller inte ensamt kunna åstadkomma ett mera likformigt och därmed rättssäkert beslutsfattande.

Vidare anför styrelsen att granskningen visar att de uppföljningssystem som för närvarande finns vid myndigheterna inte kan ge svar på huruvida enhetligheten har ökat. Införandet av sådana uppföljningssystem bör enligt styrelsens uppfattning övervägas så att regeringens resultatredovisning till riksdagen kan förbättras inom respektive myndighetsområde.

Mot denna bakgrund anser styrelsen att regeringen bör återrapportera till riksdagen hur enhetligheten i rättstillämpningen har utvecklats vid Försäkringskassan, Skatteverket och Åklagarmyndigheten. Riksdagen kan därigenom få en uppfattning om effekterna av de beslutade myndighetsreformerna.

Utskottets ställningstagande

Enmyndighetsreformen infördes för åklagarväsendets del den 1 januari 2005 (prop. 2004/05:26, bet. 2004/05:JuU11, rskr. 2004/05:107). Syftet med reformen var att förstärka den lokala operativa åklagarverksamheten, minska de administrativa kostnaderna för organisationen och att förbättra verksamheten för rättslig utveckling och uppföljning. Det övergripande syftet var att skapa en organisation för en hög och effektiv lagföring. Regeringen uttalade i propositionen att mycket talade för att det genom organisationsförändringen skulle skapas ännu bättre förutsättningar för högre kvalitet och större enhetlighet i den operativa åklagarverksamheten (prop. 2004/05:26 s. 11). Utskottet delade regeringens uppfattning att den föreslagna organisationen skulle skapa goda förutsättningar för en mer enhetlig rättstillämpning (bet. 2004/05:JuU11 s. 7).

Det har nu gått snart sex år sedan reformen genomfördes. Utskottet välkomnar därför att Riksrevisionen nu har följt upp hur denna har fallit ut. Även om det tar tid att lägga om verksamheten i en myndighet ser utskottet allvarligt på de synpunkter som Riksrevisionen framför om att enmyndighetsreformen inte synes ha lett till ökad enhetlighet i rättstillämpningen och att de uppföljningssystem som finns vid Åklagarmyndigheten inte kan ge svar på om enhetligheten ökat.

Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen för 2010 (prop. 2010/11:1, utg.omr. 4, s. 49) redogör för att Riksrevisionen har granskat sammanslagningen av bl.a. Åklagarmyndigheten till en myndighet och att regeringen för närvarande överväger vilka åtgärder som kan vara aktuella med anledning av Riksrevisionens granskningar. Från Justitiedepartementet har inhämtats att regeringen planerar att följa Åklagarmyndighetens fortsatta arbete med att genomföra enmyndighetsreformen genom återrapporteringskrav i regleringsbrevet för 2011.

Justitieutskottet anser, i enlighet med Riksrevisionens styrelses framställan, att regeringen därefter ska återrapportera till Riksdagen om hur enhetligheten i rättstillämpningen har utvecklats vid Åklagarmyndigheten.

Stockholm den 23 november 2010

På justitieutskottets vägnar

Morgan Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Morgan Johansson (S), Johan Linander (C), Krister Hammarbergh (M), Ewa Thalén Finné (M), Kerstin Haglö (S), Christer Adelsbo (S), Helena Bouveng (M), Elin Lundgren (S), Johan Pehrson (FP), Arhe Hamednaca (S), Maria Ferm (MP), Caroline Szyber (KD), Kent Ekeröth (SD), Lena Olsson (V), Carl-Oskar Bohlin (M), Mattias Jonsson (S) och Pia Hallström (M).